

6. Consider the areas of motivation in activities pharmacist.
7. Illustrate examples of content WHO criteria to promote the medicine on the market.
8. Treat the key issues of advertising drugs.
9. Make a conclusion about the importance of bioethics as a modern direction of medicine and pharmacy.
10. Analyze examples (events that occur in practice) proper and improper performance of professional duties pharmacist.

Current control is carried out on each class according to the specific objectives for each topic. In evaluating the learning activities of students standardized control methods: tests bank, structured written work, a structured procedure for the control of practical skills — modeling specific problems and ways to solve it.

Final module control study carried out on completion of the module. Before final control students who have completed all work provided the curriculum and the study module scored the number of points not less than the minimum (56 points). The form of the final control are standardized and include control of theoretical and practical training.

The following forms of control:

- 1) control of theoretical knowledge — tests (40 tests) from a database (maximum score 40, minimum — 30).
- 2) control of practical skills — solving two problems situational or psychological situations modeling 2 (maximum score 10, minimum — 4);
- 3) oral answers to questions 2 theoretical questions according to the module (maximum of 30 points, minimum — 16).

The maximum number of points at the module — 200, including the current educational activity — 120 points, according to the final module control — 80 points.

Keywords: seminar, pharmacy, credit-modular system.

Стаття надійшла 17.03.2017 року

УДК: 378.147+617+616-089

Міщук В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ «ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ» ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ БАЗ І МЕТОДІВ

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» (м. Івано-Франківськ)

mvv-79@ukr.net

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень та публікацій. В зв'язку з реформуванням вищої медичної освіти та побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років, першочерговим завданням є зменшення летальності від гострої абдомінальної патології, політравми, онкологічних захворювань, для чого необхідно забезпечувати якісну підготовку студентів [2]. Підвищити якість навчального процесу, на думку авторів, допоможе покращення матеріально-технічного його забезпечення, комп'ютеризація та інформатизація, створення навчально-тренінгових ситуаційних центрів.

Зростанню якості надання медичної допомоги населенню майбутніми лікарями-хірургами, сімейними лікарями з малої амбулаторної хірургії також допоможе добре засвоєння навиків невідкладної допомоги, глибокі знання, розуміння основних проявів гострих хірургічних захворювань, швидке трактування результатів лабораторних досліджень, проведення диференційної діагностики, формування у студентів клінічного мислення [3]. Надзвичайно важливою також є безпосередня участь студентів у виконанні хірургічних маніпуляцій та перев'язок під керівництвом викладача [4, 11].

Актуальність проблеми і в тому, що знання та навички, які студенти отримують на кафедрі загальної хірургії є базовими для блоку дисциплін, які забезпечують професійно-практичну підготовку,

зокрема таких, як асептика і антисептика, основи трансфузіології, онкології, судинної хірургії, травматології, акушерства і гінекології [5, 7]. На думку А. Rendas [12], знання з хірургії, отримані на кафедрі загальної хірургії є домінуючими.

Серед списку навичок, які повинні засвоїти студенти під час вивчення предмету «Загальна хірургія» для студентів медичного факультету в IV семестрі, М.И. Короткова и соавт. [6] вважають найактуальнішим вміти зупинити зовнішню кровотечу, провести реанімаційні заходи, накладати при необхідності вузлові, безперервні, судинні та сухожилкові шви. Разом з тим недостатня підготовка студентів, нерідко відсутність можливостей навчатися виконанню таких маніпуляцій на хворих, вимагають пошуку нових підходів до організації вивчення даного предмету.

Мета роботи – оцінити відношення студентів до можливості засвоєння на різних базах (віварії, навчально-тренувальному центрі, клінічних базах – хірургічних відділеннях) предмету «Загальна хірургія».

Об'єкт і методи дослідження. На основі анонімного анкетування 78 студентів другого курсу медичного факультету оцінена можливість та повнота засвоєння практичних навичок в розрізі окремих тем даного предмету в умовах віварію, навчально-тренувального центру та клінічних баз кафедри.

Результати досліджень та їх обговорення.

Встановлено, що теми, присвячені зупинці кровотеч, вивченню гнійних захворювань м'яких тканин (абсцес, флегмона, фурункул, карбункул) слід почати засвоювати в умовах віварію, з наступним продовженням у хірургічному відділенні, а таку корпорацію схвалили 82,05% студентів. В той же час інші теми, як захворювання кровоносних судин (артеріїт, облітеруючий ендартеріїт, облітеруючий атеросклероз, флебіт, тромбофлебіт, флеботромбоз) можна детально розібрати лише в умовах хірургічного відділення, на що вказали 94,9% студентів. В тренувальних центрах та віварії необхідно відпрацьовувати навички по наданню хірургічної допомоги при змертвінні, некрозах, виразках, норіцях, удосконалюючи ці знання в подальшому на клінічних базах. В навчально-тренувальних центрах на спеціальних манекенах можна ознайомитись з методами лапароскопічної діагностики хірургічних захворювань черевної порожнини, оволодіти навичками з десмургії, що підтверджують 84,6% опитаних. Участь у клінічних обходах та ургентних чергуваннях дозволяє засвоїти такі теми як ендогенна інтоксикація при гострій хірургічній інфекції, методики обстеження хірургічних хворих, загальна гнійна інфекція (сепсис), синдром тривалого стиснення. Непритомність, колапс, гіповолевмічний шок найчастіше студенти бачать під час ургентних чергувань, коли вони разом з викладачем перебувають у приймальному покої, під час вечірніх обходів в стаціонарах та реанімаційному відділенні, а такий варіант засвоєння матеріалу вважають найбільш ефективним 89,7% опитаних.

Глибокому клінічному мисленню сприяє написання і захист історії хвороби кожним студентом, а їх якість в значній мірі залежить від результатів курації хірургічних хворих [1]. Кращому засвоєнню фактичного матеріалу з даного розділу хірургії також допомагає практика студентів протягом семестру. Під час студентської практики на думку М.Н. Коротковой и соавт. [6] вдається проконтролювати якість підготовки майбутніх лікарів на практичних заняттях, забезпечити спадкоємність лікувальних традицій, які існують в даному хірургічному відділенні, оволодіти методиками підготовки хворих до інструментальних досліджень і оперативних втручань. Більшість опитаних (88,5%) відмітили, що під час проходження практики одразу після практичних

занять, вони мали змогу апробувати вивчені теоретично практичні навички, такі як виконання різних видів клізм, постановка назогастрального зонда і промивання шлунка, зміна дренажів черевної порожнини, профілактика пролежнів і інші.

Дуже важливими для себе 89,7% студентів вважають можливість спостерігати за динамікою клінічної картини хірургічних захворювань, вміння включати виявлені симптоми в логічний ланцюг міркувань щодо тактики ведення таких хворих, обґрунтування вибору оперативних втручань, про що свідчать і результати інших дослідників [8, 10]. В зв'язку з цим особливо важливо, щоб практикою керував досвідчений викладач, який міг би направити мислення студента в «правильне русло». Оскільки під час практичних занять часу на динамічне спостереження за перебігом гострої хірургічної патології немає, слід заохочувати студентів до чергування в хірургічному стаціонарі в поза аудиторний час. На думку В.І. Лупальцова і співав. [9] грамотна організація навчально-пізнавальної діяльності студента якраз і сприяє самопізнанню і формуванню емоційного ставлення до себе та спонукає реалізувати свої здібності (інтегральні, практичні, комунікативні). Постійне освоєння практичних навичок у віваріях, тренувальних центрах, під час чергування в хірургічному відділенні, на нашу думку, допоможе збагатити студента досвідом, сформувати механізми самореалізації як майбутнього компетентного спеціаліста.

Оскільки для майбутньої професійної діяльності лікаря-хірурга є важливим оволодіння практичними навичками, цього можна досягти шляхом постійного їх тренування, чому можуть сприяти навчально-тренувальні центри і віварії. З окремих тем, вірогідно, слід передбачити повторення тих чи інших практичних навичок під час практики, на необхідність чого вказують і інші автори, з послідуочим їх захистом по її завершенні [5].

Висновок. Таким чином, в результаті анонімого анкетування студентів можна отримати цінну інформацію щодо їх зацікавленості у кращому засвоєнні загальної хірургії. З метою глибокого оволодіння практичними маніпуляціями, елементами оперативної майстерності з загальної хірургії, можуть бути використані навчально-тренувальні центри при кафедрах хірургічного профілю або міжкафедральні та можливості віварію.

Література

1. Волошин М.М. Особливості проведення практичних занять з клінічного мислення на кафедрі загальної хірургії / М.М. Волошин // Галицький лікарський вісник. – 2014. – Том 21, № 3. – С. 84-85.
2. Годлевський А.І. Особливості викладання абдомінальної хірургії в умовах реформування вищої медичної освіти та побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років / А.І. Годлевський, С.І. Саволук, В.В. Балабуєва // В кн.: «Проблеми та перспективи вищої медичної школи у розробці та реалізації національної стратегії і побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років»; Тези доповідей навчально-методичної конференції 25 березня 2015 року / ред.: В.М. Мороз, Ю.Й. Гумінській, Л.В. Фоміна. – Вінниця, 2015. – С. 40-42.
3. Гуменюк А.Ф. Формування клінічного мислення – пріоритетне завдання у вихованні майбутніх лікарів в Україні / А.Ф. Гуменюк, І.В. Баранова // В кн.: «Проблеми та перспективи вищої медичної школи у розробці та реалізації національної стратегії і побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років»; Тези доповідей навчально-методичної конференції 25 березня 2015 року / ред.: В.М. Мороз, Ю.Й. Гумінській, Л.В. Фоміна. – Вінниця, 2015. – С. 43.
4. Етичні та юридичні аспекти викладання загальної хірургії в контексті Болонського процесу. Навчально-методичні та організаційні питання викладання фундаментальних проблем хірургії у вищих навчальних закладах / В.П. Андрущенко,

- А.С. Барвінська, В.В. Куновський [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної медицини. Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2007. – Том 7, Випуск 1-2. – С. 295-297.
5. Задорожний В.В. Сучасні аспекти викладання дисципліни «Загальна хірургія» за кредитно-модульною системою / В.В. Задорожний, С.О. Мунтян, С.І. Баранник, П.В. Лященко // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2014. – Т. 18, № 1 (2). – С. 225-227.
 6. Короткова М.Н. Студенческая практика с точки зрения медицинского персонала: pro et control / М.Н. Короткова, М.С. Ким // Молодой учёный. – 2015. – № 5. – С. 405-408.
 7. Модернізація навчального процесу із загальної хірургії в контексті Болонського процесу / О.Г. Бутирський, О.Ч. Хаджигев, В.В. Ващук [та ін.] // Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2007. – Том 7, Випуск 1-2. – С. 289-301.
 8. Организация работы студенческого научного кружка на кафедре общей хирургии в условиях кредитно-модульной системы / А.В. Бороша, А.П. Курсто, Е.А. Герасименко [и др.] // Украинский журнал хирургии. – 2014. – № 2 (25). – С. 146-149.
 9. Рефлексивний підхід при модульному навчанні хірургії студентів медичних вузів / В.І. Лупальцов, Р.С. Ворошук, А.І. Ягнюк, І.А. Дехтярук // Вісник Вінницького національного медичного університету. – 2014. – Т. 18, № 1 (2). – С. 235-238.
 10. Шушляпин О.И. Медицинское образование в рамках Болонской конвенции: инновационные подходы и перспективы совершенствования и актуализации педагогического процесса / О.И. Шушляпин, М.И. Кожин, С.И. Крапивко // Новости медицины и фармации. – 2013. – № 14 (465). – С. 24-25.
 11. Medical education and Bologna process in Croatia / N. Cikes, M. Kapovic, S. Jankovic [et al.] // Abstracts of Annual Conference AMSE «Medicine at the beginning of the third Millenium». – Krakow, 2006. – P. 6-7.
 12. Rendas A. Problem based learning in medical education – new development / A. Rendas // Abstracts of Annual Conference AMSE «Medicine at the beginning of the third Millenium». – Krakow, 2006. – P. 11.

УДК: 378.147+617+616-089

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСВОЄННЯ «ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ» ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ БАЗ І МЕТОДІВ

Мищук В. В.

Резюме. В зв'язку з реформуванням вищої медичної освіти та побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років, одними з основних і першочергових завдань є зменшення летальності від гострої хірургічної патології, політраум, онкологічних захворювань, для чого необхідно підвищувати якість навчального процесу, а цьому може сприяти покращення його матеріально-технічного забезпечення, створення навчально-тренінгових ситуаційних центрів. Знання та навички, які студенти отримують на кафедрі загальної хірургії є базовими для цілого блоку дисциплін, що забезпечують професійно-практичну підготовку, зокрема таких, як абдомінальна хірургія, основи трансфузіології, онкології, судинної хірургії, амбулаторної її ланки.

Мета роботи – оцінити відношення студентів до можливостей засвоїти на різних базах кафедри хірургії предмету «Загальна хірургія».

Об'єкт і методи дослідження. На основі анонімного анкетування 78 студентів II курсу медичного факультету оцінена можливість та повнота засвоєння практичних навичок та окремих тем даної дисципліни на різних базах кафедри.

Встановлено, що 82,05% студентів вважають доцільним вивчати методи зупинки кровотечі, гнійні захворювання м'яких тканин в умовах віварію з наступним продовженням в хірургічному відділенні. Також в такій послідовності можна відпрацювати практичні уміння по наданню допомоги при змертвіннях, некрозах, норицях, удосконалюючи засвоєння цього матеріалу на клінічних базах, а таку послідовність схвалили 84,6% опитаних. Участь в клінічних обходах та ургентних чергуваннях дозволяє краще засвоїти такі теми, як ендогенна інтоксикація при гострій хірургічній інфекції, методики обстеження хірургічних хворих, непритомність, гіповолемічний шок, на що вказують 89,7% опитаних. Така ж кількість студентів хочуть спостерігати за динамікою клінічної картини хірургічних захворювань, навчатись клінічному мисленню.

Таким чином, за результатами анонімного тестування студентів можна отримати цінну інформацію щодо їх зацікавленості в кращому засвоєнні загальної хірургії.

Ключові слова: загальна хірургія, навчальні бази, анкетування студентів.

УДК: 378.147+617+616-089

ОСОБЕННОСТИ УСВОЕНИЯ «ОБЩЕЙ ХИРУРГИИ» ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РАЗЛИЧНЫХ БАЗ И МЕТОДОВ

Мищук В. В.

Резюме. В связи с реформированием высшего медицинского образования и построения новой системы здравоохранения в Украине на период 2015-2025 годов, одними из основных и первоочередных задач является уменьшение летальности от острой хирургической патологии, политравм, онкологических заболеваний, для чего необходимо повышать качество учебного процесса, а этому может способствовать улучшение его материально-технического обеспечения, создание учебно-тренинговых ситуационных центров. Знания и навыки, которые студенты получают на кафедре общей хирургии являются базовыми для целого блока дисциплин, обеспечивающих профессионально-практическую подготовку, в частности

таких, як абдомінальна хірургія, основи трансфузіології, онкології, судинної хірургії, амбулаторного її звена.

Цель работы – оцінити ставлення студентів до можливостей оволодіти на різних базах кафедри хірургії предметом «Загальна хірургія».

Объект и методы. На основі анонімного анкетування 78 студентів II курсу медичного факультета оцінена можливість і повнота оволодіння практичних навичок і окремих тем даної дисципліни на різних базах кафедри.

Установлено, що 82,05% студентів вважають цілеспрямованим вивчати методи зупинки кровотечі, гнійні захворювання м'яких тканин в умовах виварія з наступним удосконаленням в хірургічному відділенні. В такій же послідовності можна відпрацювати практичні навички по наданню допомоги при смерті, некрозах, свищах, удосконалюючи оволодіння цим матеріалом на клінічних базах, а таку послідовність схвалили 84,6% опитаних. Участь в клінічних обходах і ургентних дежурствах дає можливість краще оволодіти такими темами, як ендогенна інтоксикація при гострій хірургічній інфекції, методику обстеження хірургічних хворих, обморочі, гіповолемічний шок, на що вказують 89,7% опитаних. Таке ж кількість студентів мають бажання спостерігати за динамікою клінічної картини хірургічних захворювань, вчитися клінічному мисленню.

Таким чином, по результатам анонімного тестування студентів можна отримати цінну інформацію про їх зацікавленість у кращому оволодінні предметом загальної хірургії.

Ключевые слова: загальна хірургія, навчальні бази, анкетування студентів.

UDC: 378.147+617+616-089

THE FEATURES OF MASTERING «GENERAL SURGERY» BY USE OF VARIOUS BASES AND METHODS

Mishchuk V. V.

Abstract. As a part of the reform of higher medical education and building a new health care system in Ukraine by the period 2015-2025 years, one of the main priorities is to reduce mortality caused by acute surgical pathology, multiple trauma and cancer. To achieve this goal it is necessary to improve the quality of learning process, and this can be contributed by improving logistics training process, creating educational and training situational centers. The knowledge and skills that students receive at the Department of General Surgery are basic for a block of subjects, providing vocational and practical training, in particular such as abdominal surgery, transfusiology bases, oncology, vascular surgery, and its outpatient chain.

The purpose – to estimate students' attitude to opportunities of studying the discipline «General surgery» on the different bases of the Department of Surgery.

Object and methods. Research was based on an anonymous survey of 78 II year students of medical faculty. There were estimated the opportunity and completeness of mastering the practical skills and selected topics of the discipline on different bases of the Department.

There were established that the 82.05% of students consider as appropriate to explore methods to stop bleeding, purulent diseases of soft tissues in vivarium conditions with following continuation in the surgical department. Also practical skills of treatment necrosis and fistulas could be worked out in this sequence as well. The improvement of mastering methods of the current material in this sequence was acceptable for 84.6% of respondents. Participation in clinical ward rounds and urgent shifts can help to learn better such topics as endogenous intoxication in acute surgical infections, methods of examination of surgical patients, syncope, hypovolemic shock, what was proved by 89.7% of respondents. The same number of students wants to observe the dynamics of the clinical picture of surgical diseases, improve clinical thinking.

Thus, we can get the valuable information about students' interest in better mastering of general surgery by use of their anonymous survey.

Results and discussion. There were found that studying of such themes as stopping the bleeding, purulent diseases of soft tissues (abscess, phlegmon, furuncle, carbuncle) should be started in the conditions of the vivarium, and then continued in the surgical department, as it was approved by 82.05% of students. At the same time, other topics such as diseases of the blood vessels (arteritis, endarteritis obliterans, atherosclerosis, phlebitis, thrombophlebitis, phlebothrombosis) can be assessed in details in a surgical department only, which was indicated by 94.9% of students. In the training centers and vivarium the practical skills of surgical care in case of necrosis, ulcers, fistulas can be learned and then improved in the other clinical sites. At the training center on special mannequins there is an ability to try methods of diagnostic laparoscopy of abdominal cavity surgical diseases, master the skills of desmurgy, confirmed by 84.6% of respondents. Participation in clinical rounds and urgent shifts allows students to learn such topics as endogenous intoxication at acute surgical infections, methods of examination of surgical patients, general purulent infection (sepsis), syndrome of prolonged compression. Syncope, collapse and hypovolemic shock can also be seen by students during urgent duties, when they are working together with their teacher in the admission ward, during evening rounds in hospitals and intensive care unit. This method of learning process was considered as the most effective by 89.7% of respondents.

Deep clinical thinking is promoted by writing and defending case history. Practice through out the semester also helps students better absorb factual material from this surgery section. Most respondents (88.5%) indicated that

during the traineeship immediately after practical classes, they were able to apply theoretically studied practical skills, such as performing different types of enemas, introducing a nasogastric tube, performing gastric lavage, changing the abdominal drainage, prevention of bedsores and others.

It is very important for 89.7% of students to find the opportunity to observe the dynamics of the clinical picture of surgical diseases, the ability to include detected symptoms in a logical chain of thoughts about tactics for such a patients, justifying indications for surgery. In this context it is especially important to practice under supervision of experienced teachers, which would direct the student in thinking «right on track». As there is not enough time for dynamic monitoring of acute surgical pathology during the practical classes, it is recommended to encourage students to take part in shifts at the surgical hospital in extracurricular time. Continuous development of practical skills in the vivarium, training centers, night shifts in the surgical department we believe will help enrich the students' experience and create mechanisms for future self-fulfillment as a competent specialist.

It is essential for future careers surgeon to master practical skills, which can be achieved through continuous training. This learning process can be facilitated by practicing at the training center and vivarium. Likely, learning the particular topics should include repetition of certain practical skills during practice.

Thus, we can get the valuable information about students' interest in better mastering of general surgery by use of their anonymous survey. For deep mastering of practical manipulations, the elements of the operational excellence at general surgery, training center in the surgical department or interdepartmental ones and opportunities of vivarium can be used.

Keywords: general surgery, training bases, questioning of students.

Стаття надійшла 19.03.2017 року

УДК 616-036.86:614.253.2-055:378.147

¹Науменко Л. Ю., ²Лепський В. В., ¹Борисова І. С., ¹Березовський В. М.

СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ ОСВІТИ

¹ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» (м. Дніпро)

²КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи ЧОР» (м. Черкаси)

doctorinnaborisova@mail.ru

«Справжній лікар – це той, хто усвідомлює свій обов'язок перед людьми. Немає в світі спеціальності, яка б вимагала такої високої відповідальності, адже ціна лікарської помилки – життя».

Академік А. Н. Михайлов

Вступ. Виконуючи Наказ МОЗ України № 1088 від 10.12.2010 року «Про удосконалення післядипломної освіти лікарів», ДЗ «Дніпропетровська академія МОЗ України» вже протягом декількох років впроваджує в навчальний процес на післядипломному етапі різні форми дистанційної освіти. Закон України «Про вищу освіту» 2014 року вимагає від післядипломної ланки підвищення кваліфікації лікарів підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [2]. Реалізація цих задач неможлива лише за умов використання традиційних форм та підходів до освіти [4,8,10]. У зв'язку з цим в країні, як і у всьому світі, виникає значний інтерес до можливостей удосконалення підходів та освітніх інноваційних заходів — дистанційної освіти, яка стає все більш затребуваною. Наказ МОЗ «Про внесення змін до Положення про порядок проведення атестації лікарів» від 02.10.2015 р. та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.02.2016 р. за № 176/28306 скеровує лікарів усіх напрямків медицини до своєчасного та якісного підвищення свого про-

фесійного рівня, яке може стати доступнішим саме при використанні, в тому числі, дистанційної освіти (ДО) [9].

Особливості життя, свідомості, сприйняття, функціонування в умовах обмежених можливостей формують у хворих та людей з інвалідністю дуже вразливу психіку, яка потребує особливої тактики, запровадження етичних норм та норм деонтології під час спілкування з ними, лікування та проведення медико-соціальної експертизи. У зв'язку з цим, лікарі-експерти, реабілітологи, практичні психологи та сімейні лікарі потребують поповнення та вдосконалення знань, щодо вміння вибрати і ефективно використовувати найбільш підходящий спосіб взаємодії з кожним хворим, людиною з інвалідністю та/або учасником АТО.

Під медичною деонтологією (грец. deon — належне) розуміють принципи поведінки медичних працівників, спрямовані на максимальне підвищення користі лікування та усунення наслідків неповноцінної медичної роботи. Деонтологія є частиною медичної етики, медичної моралі [5,6].

В даний час характер взаємовідносин медичного персоналу та пацієнтів, догляд за хворими все біль-